

Onderwerp: Consolidatie havens

Jaar/nummer: 2021

In behandeling bij: Wethouder Hoekstra

Voorstel

De raad wordt geconsulteerd inzake de voorgestelde lijn om gemeentehaven en passantenhaven te consolideren.

Samenvatting

De haven van Terschelling is relatief klein maar kent toch twee onafhankelijk opererende beheerorganisaties, nl. de gemeentelijke havendienst en de Stichting Passantenhaven Terschelling. Deze situatie is ontstaan in een periode dat de huidige gemeentehavens nog eigendom van het Rijk waren en de gemeente behoefte had aan een 'eigen' haven voor recreatievaart. Inmiddels is die situatie niet meer van toepassing. Het college heeft besloten dat in verband met goede governance de positie van de gemeente in het stichtingsbestuur moet veranderen. Het pettenprobleem geeft niet alleen aanleiding om de rol van de gemeente in de stichting passantenhaven te heroverwegen, maar ook om eigendom en organisatie van de gehele haven nader te beschouwen.

Met voorgesteld besluit wordt besloten tot het per direct uitvoeren van voorbereidende werkzaamheden voor het oprichten van een gezamenlijke havenbeheerorganisatie en het overdragen van de twee organisaties.

Toelichting

In een onafhankelijke rapportage zijn de resultaten van een onderzoek verwoord op de vraag welke aanleidingen voor een consolidatie van de twee havens er zijn en in hoeverre er redenen aan te voeren zijn om wel c.q. niet tot consolidatie over te gaan. Daaruit komt naar voren dat niet alleen consolidatie, maar dan ook verzelfstandiging een verdedigbare keuze is. Een kleine organisatie kan in een relatief kleine haven efficiënter opereren dan de huidige situatie met twee organisaties. Omdat met een verzelfstandiging van de gemeentehaven echter ook maatschappelijke verantwoordelijkheden overgaan en een havengeldheffing op grond van een fiscale grondslag gedefiscaliseerd dient te worden zal de exacte vorm (o.a. juridisch, fiscaal, administratief) nog verder uitgewerkt dienen te worden. Voorliggend advies behandelt ten principale de vraag OF geconsolideerd en verzelfstandigd dient te worden.

Historie

Voorafgaand is onderzoek uitgevoerd naar argumentatie of consolidatie van de twee havenonderdelen verdedigbaar. De uitkomst van dit onderzoek is verwoord in een adviesrapportage. In dit onderzoeksproces is de stichting passantenhaven uitvoerig betrokken. Het bestuur van de stichting passantenhaven heeft het rapport omarmd.

Juridische gevolgen/fatale termijnen/handhaving

Als gevolg van de consolidatie worden de navolgende handelingen (niet limitatief) voorzien:

- Het oprichten van een nieuwe entiteit voor havenbeheer;
- Het overdragen van twee organisaties naar het nieuwe havenbedrijf;
- Het formeel (schriftelijk) bevestigen van de beëindigen van het gebruiksrecht (de overeenkomst is reeds verlopen in 2018) voor gronden en infra van de Stichting Passantenhaven Terschelling, thans wordt het gebruik gedoogd;
- Het aangaan van een dienstverleningsovereenkomst, verzelfstandigingsovereenkomst en gebruiksrecht van grond en infra met het nieuwe havenbedrijf;
- Het toetsen van een nieuw privaat haventariefstelsel aan fiscale wetgeving;
- defiscaliseren havengelden;
- overdracht bevoegdheden (nautisch, openbare orde, veiligheid en milieu);

Belang voor toerisme/samenleving/economie

- Een betere capaciteitsplanning (benutting van meerdere bassins en één kadeplanning voor de gehele haven) faciliteert passanten en klanten van de gemeentehaven;
- Betere zichtbaarheid en herkenbaarheid van de havenexploitant verhoogt de aantrekkelijkheid van de haven;
- Een geconsolideerd havenbedrijf geniet schaalvoordelen en heeft daarmee betere mogelijkheden om zich te richten op haar kerntaken alsmede het streven naar een aanvullend dienstenpakket;
- Harmonisering van exploitatie en administratie wordt geacht tot besparingen te leiden hetgeen de aantrekkelijkheid van de haven voor het toerisme en daarmee de lokale economie ten goede komt.

Financiële/personele/organisatorische gevolgen

Motivatie financieel:

Indien twee organisaties geconsolideerd worden bestaat de neiging om eerst naar de direct zichtbare synergie-effecten te kijken om besparing op kosten te vinden. Daarbij kan worden gedacht aan gemeenschappelijke huisvesting, het hanteren van één in plaats van twee systemen voor automatisering, administratie, verzekeringen en alle andere denkbare bedrijfskosten. Desondanks zijn dit niet de belangrijkste argumenten voor een consolidatie.

Centrale sturing, het ontwikkelen en implementeren van één beleid en het benutten van de mogelijkheden van de gehele haven worden verwacht op termijn de belangrijkste effecten te hebben op het functioneren van de haven en daarmee ook op financiële bedrijfsvoering. Ontwikkelingen op het eiland worden gedreven door recreatie. Consolideren leidt tot mogelijkheden voor het strategisch samenbrengen van vraag (recreatie) en aanbod (intensivering van ruimte in de gehele haven).

Met een grotere algehele capaciteit in de haven bedoeld voor recreanten (bruine vloot, eilanders of recreatievaartuigen) bestaan meer mogelijkheden om de vraag uit de markt te accommoderen, om het gebruik over de verschillende bassins te

optimaliseren en zodoende het totale gebruik te intensiveren. Een bewuster meten van en sturen op kostendekking en winstgevendheid van havengebruikers creëert hetzij meer opbrengst hetzij meer capaciteit in de haven. Het accommoderen van groei (hoe beperkt ook) wordt dan ook mogelijk. Bij verder intensiveren wordt het gebruik van alle bassins betrokken. De spin-off zit ook achter de haven bij de middenstand. Intensiveren van infra (kades en steigers) is één aspect, intensiveren van het gebruik (kadeplanning, evenementen etc.) vraagt voortdurend om een integrale benadering en dus een consolidatie.

Uitgangspunten eindsituatie exploitatie:

Het ligt voor de hand de volgende uitgangspunten te hanteren.

Eigendom grond en infrastructuur

Een nieuwe entiteit wordt opgericht als beheerorganisatie, met twee hoofdactiviteiten, te weten nautisch beheer en de daarvan afgeleide administratie (vnl. innen havengelden). Grond en infra blijft bij de gemeente en wordt aan de nieuwe entiteit ter beschikking gesteld middels een gebruiksovereenkomst. Daarmee kan de nieuwe entiteit zich goed richten op haar kerntaken en wordt de entiteit minder afhankelijk van een grote kapitaalsbehoefte.

Ontwikkelingen

Voor grotere kapitaalsinvesteringen doet de entiteit een beroep op de gemeente. Aangezien eigendom ook bij de gemeente ligt is instemming van de gemeente ten behoeve van wijzigingen vereist. Indien de entiteit een uitbreiding of wijziging kan motiveren op basis van een behoefte uit de markt doet de entiteit een beroep op de gemeente voor toestemming en financiering.

Beheer en onderhoud van infra

Eigendom van grond en infra ligt bij de gemeente. De gemeente onderhoudt infra. De scheiding tussen stad en haven verloopt via het waterfront. Daar beide bij de gemeente liggen en blijven is er geen gecompliceerde toerekening van exploitatiekosten noodzakelijk.

Administratie

Nautisch beheer is vaarwegbeheer (verkeersmanagement) en ligplaatsbeheer (toewijzing). Het toewijzen van ligplaatsen en bijbehorende communicatie maakt het eenvoudig om ook te administreren. Opbrengsten worden geraamd ten behoeve van een startbegroting. De gebruiksvergoeding die door de entiteit jaarlijkse verschuldigd is aan de gemeente wordt afgestemd op een bescheiden jaarlijks overschot. De entiteit heeft geen noodzaak om kapitaal op te bouwen. De jaarlijkse gebruiksvergoeding voor grond en infra kan bijgesteld worden om dit te voorkomen.

Bevoegdheid en mandaat

De nieuwe entiteit heeft geen behoefte aan grote kapitaalsinvesteringen en is indien zich toch een dergelijke behoefte voordoet is de entiteit aangewezen op de gemeente. Derhalve is voor deze entiteit geen zware besluitvormingsstructuur nodig noch behoeft het bestuur een zwaar mandaat. Een bescheiden bevoegdheid die past bij de toegewezen activiteiten is voldoende.

Doelstelling

De gemeente leidt verlies op de exploitatie van infra. Naar verwachting blijkt ook uit de startbegroting dat de gebruiksvergoeding onvoldoende is om de kosten voor beheer en onderhoud te dekken. De gemeente geeft de entiteit echter bij oprichting als bedrijfsdoelstelling (en zoveel mogelijk vrijheden) mee om een jaarlijks overschot te creëren en te doen toenemen om op langere termijn de gebruiksvergoeding in balans te brengen met de kosten voor onderhoud van infra.

Uitgangspunten implementatie (financieel):

- Het opstellen van twee afzonderlijke en voorts één geconsolideerde havenbegroting
- besparing aan gemeentelijke zijde als gevolg van verzelfstandiging (uitbesteding van diensten, activiteiten en verantwoordelijkheden)
- defiscaliseren havengelden (havengelden worden nu bij de gemeente geïnd op basis van een fiscale grondslag, een private entiteit kan dat niet. Derhalve wordt aanvullend onderzoek uitgevoerd om er voor te zorgen dat er geen extra kosten ontstaan.)
- kosteninschatting implementatietraject: 100.000

Communicatie/interactiviteit

Belanghebbenden zijn:

- Het dagelijks bestuur en het bestuur van de huidige stichting passantenhaven. Dezen zijn in de aanloop naar voorliggend advies uitvoerig geraadpleegd over de voorgestelde handelswijze
- De uitvoerende organisatie (havenmeesters) van de stichting passantenhaven
- De uitvoerende organisatie (havenmeesters) van de gemeentehaven
- De watersportvereniging, vertegenwoordigd in het bestuur van de stichting

De hiervoor betrokken partijen en personen worden betrokken bij de implementatie in een adviserende rol. De gemeente leidt de implementatie en is éénzijdig verantwoordelijk voor besluitvorming en communicatie.

Advies van de raadscommissie

De meeste voorstellen worden eerst aan de raadscommissie voorgelegd. Na de behandeling vul je je voorstel aan met het advies van deze commissie.

Ter inzage liggende stukken

1. Adviesrapportage Passantenhaven en gemeentehaven terschelling, Consolidatiemogelijkheden, 12 maart 2021

Datum behandeling in B&W + ondertekening

Terschelling, Datum

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Terschelling,

H.M. de Jong,
secretaris/directeur

C.M. van de Pol,
burgemeester